

Kifogásolja K. az elavult, őskeletű feladatokat, amelyeneket az élet soha sem termel. (A mi iskolai könyveinkben is nagy számmal található ilyeneket az előadó.) Az arithmetikai feladatok a laboratóriumi, földmérési, geometriai munkálatokkal, sőt egyesek kísérletei szerint a humaniorákkal is célszerűen összekapcsolhatók. A tantervi koncentráció csak olyan kapocs által valósítható meg, amelyből kifolyólag mindazok a művelődési tényezők kifejezhetők, melyek az egyes tantárgyakban rejlenek. A matematikának a funkcionális gondolkodásra való nevelés a maga feladata. A gondolkodásnak arra a módjára, mely tekintetbe veszi, hogy minden variabilis érték más variabilis értékektől törvényszerűen függ, nemcsak a matematikusnak, hanem minden művelt embernek szüksége van, mert e törvények kimutathatók mind az egyéni, mind a közélet jelenségeiben. Ennél fogva minden tárgy tanárának kötelessége volna a tanulót functionális gondolkodásra szoktatni; így a matematika kiválóan alkalmas volna a tantervi koncentráció céljaira.

Mind a három előadó mélyreható reformokat akar életbe léptetni. Ha e reformok megvalósulnának, Németország a következő középiskolákkal rendelkezne: 1. főreáliskola, mely a természettudományokkal foglalkoznék, melléktárgyak lennének egy modern nyelv és a történelem; 2. modern nyelvi gimnázium, kiegészítő tárgyak a természettudományok egyes ágai; 3. ó-kori nyelvi gimnázium, melynek kiegészítő tanulmányai szintén a természettudományokból kerülének ki.

Gyulai Aladár.

★

A. Degenhardt: Über japanisches Schulwesen. Osnabrück, 1910.

A legújabb politikai események fokozottabb mértékben terelték Európa figyelmét Japánra. A pädagogia történetének is tudomást kell vennie róla s fel kell jegyeznie a szigetország dicsőségére, hogy Japánra nem illik többé a keleti népek iskoláját jellemző vonás: a lelketlen idomítás, melynek évszázadokon át az egyéni erők megmerevedése volt a szomorú eredménye.

A könyvecske szerzője, Degenhardt, ott járt Japánban s ámbár a nép nyelvében való járatlansága miatt nem festhette meg a közvetlenség melegével az iskolai nevelés és tanítás életet lehelő képét, elég érdekes rajzát adja a japán iskoláztatás multjának és jelenének. Inkább a külső fejlődés történetét írja meg. Azonban így is jó forrásul kínálkozik a szakembernek.

Korea volt kezdetben a tudomány közvetítője Khina és Japán közt. A Krisztus után való V. században terjedt el náluk a khinai írás. Állítólag már 668-ban főiskolája is volt államférfiak kiképezte-

tésére s két vagy három könyvtárról tudnak az országban már a VIII. században. A XVI. században mintegy ötven évig ott működő jezsuiták erős művelődési nyomokat hagytak hátra. A khinai tudományba vetett feltétlen bizalmat a szomszéd szigeteken megtelepülő hollandusok rendítették meg. Az 1855-ben alapított tokiói hollandus iskolában öt év múlva már az angol, francia és német nyelvek is szerepeltek a tantervben, majd két-három év múlva matematikát, filozófiát és kémiát tanítottak ott európai tanárok. Nekko fejedelem a XIX. század közepén az ő tartományában (Mitóból való volt) a nemességre nézve kimondá a tankötelezettséget. A nagy tömeg azonban iskolai képzés nélkül nőtt fel, úgyszintén a katonai nemesség nagy része is. A tanulást az elpuhultság jelének tekintették ezek.

Az 1868. nagy restauráció, mely a főhadvezérek bukása után az abszolút császári hatalomnak lett megteremtője, új, mozgalmas életet hozott a közoktatás terén is. A kormány amerikai minta szerint akarta újjáalakítani az iskoláztatást. Önálló közoktatásügyi miniszteriumot szervezett, külföldi tanulmányútra küldött tudósokat, idegen tanácsadókat hívott az országba s nagyobbszabású terveinek megvalósításában csak az anyagi erők elégtelensége gátolta meg. Az 1879-iki újabb iskolatörvény után következett 12 év múlva az 1891-iki, melyben a mai iskolaszervezet gyökerezik.

Erős központosítás jellemzi Japán mai közoktatásügyét. A közoktatásügyi miniszterium tankönyvek kiadásával is foglalkozik. Merészen kísérleteznek minden téren s ebben nem akadályozhatják a hagyományok békói — mert nincsenek.

Az alsóbb és felsőbb tagozatú népiskola elvégzése után középiskolába léphetnek a fiúk, azután következik a *koto gakko* (főiskola), amely az egyetemre való előkészítő iskolaként szerepel. Ilyen hét van az országban. A tanulmányok betetőzését az egyetemek nyújtják. Két egyeteme van Japánnak; most nyílik meg a harmadik. Van azonkívül Tokióban egy szépművészeti és egy zeneakadémia. A lányok neveléséről is bőségesen gondoskodnak. A tokiói masán nőgyetemnek 1000 hallgatója van. A koedukációnak csak Tokióban kezdenek újabban teret engedni.

Feltűnő, hogy a bírák és orvosok nagy része nem végezett egyetemi tanulmányokat. Ebben a tekintetben erősen érezhető az átmeneti állapot.

1905 óta ingyenes az elemi oktatás (bár nem teljesen), a középiskolai tanuló havonként 1—2½ yent fizet (1 yen = 2.1 márka). Az iskoláztatás általában elég költséges s a főiskolai hallgatók közül a szegényebb sorsúak két kezük munkájával keresik meg a tanulási költségeit. Még kétkerekű taligát is tolnak. Az egyetemet végzette-

ket már nem igen kényszerítik katonai szolgálatra. Egyrészt azért, mert az államnak szüksége van rájuk a hivatalokban, másrészt pedig azért, mert rendesen kivénülnek már a katonasorból. Az idegen nyelvek tanulásával általában nagyon sokat bajlódik a japán diák. Az angolt néhol már az elemi iskolában kezdik.

Jellemző a japán közszellemre a közoktatásügyi miniszternek egy rendelete, melyet 1906 június 9-én bocsátott ki. A tanuló és diák tűzzön ki maga elé határozott célt, mondja a miniszter. A bátoratlanságnak és erkölcsi hanyatlásnak látja az ifjúságnál nyomait. A fényűzésnek hódolnak némelyek vagy üres elméletekkel kínlódnak. Újabb nyomtatványok és képek szélsőséges elméleteket magyaráznak és pesszimiztikus nézeteket oltanak az ifjúságba. A szocializmus tévelygései megrendítik a nemzeti szellem legszilárdabb alapját. Nyomatékkal felhívja a tanítók és nevelők figyelmét ezekre a tünetekre.

A hagyományok és az új kor szelleme most küzdenek egymással legerősebben. Mintha feltámadt volna a japán-orosz háború óta a reakció, mely szembezáll a modernség erős hullámaival; a buddhizmus és shintoizmus is hadat izen erősebben, mint valaha — a kereszténységnek. Szóval, szellemi téren nagy a forrongás Japánban. Az anyagi kultúra ellenben akadály nélkül és győzelmesen halad előre.

Teveli Mihály.

*

Höfler, Alois: Didaktik des mathematischen Unterrichts.

XVIII + 510 l. Leipzig und Berlin 1910. Ára 12 M.

A középiskolai reformtörekvések első és legközvetlenebb haszna, hogy az egyes tárgyak tanításanyaga és módszertana alapos megvitatás tárgya és a tanárság sokaknak idevágó gondolataival ismerkedhetik meg, ami kétségtelenül javára szolgál az oktatásnak. A mozgalom németországi vezetői is belátják ezt, amint a jelen kötet keletkezésének története is mutatja. Ez ugyanis egy tíz kötetre tervezett sorozat első tagja; a többi kötet a különböző természettudományi szakokra fog kiterjeszkedni. A sorozat szerkesztői Höfler bécsi és Poske berlini tanár.

Ha a jelen kötetet átolvastuk, örömmel üdvözölhetjük a vállalkozást. A feladatot, amelyet a szerző maga elé tűzött, nagyon szépen sikerült megoldania, úgy hogy a könyv nagyban segítségére lehet azoknak, akik számolni akarnak a modern törekvésekkel és ezeket meg szeretnék valósítani a rendelkezésére álló keretek között. Mert Höfler szemei előtt sohasem az a főcél, hogy a mennyiségtani órák száma szaporodjék — bár megjelöli azt a minimumot, amelyet szükségesnek tart, — hanem azt igyekszik kifejtetni, hogy mit kell tanítani és hogyan tanítsuk ezeket az okvetetlenül szükséges dolgokat.